

Úvod do studia náboženství

Milan Fujda, Ústav religionistiky, FF MU

Požadavky k ukončení

Esej max. 6000 – 10000 znaků

Témata:

Diskuse o výuce jógy jako nepovinného doplňku tělesné výchovy na Slovensku (2001)

Diskuse o výuce kreacionismus a evoluční biologie na státních školách v USA

Muslimské šátky ve francouzských školách:

Sekularismus vs. náboženská tolerance

Náboženská diskriminace ve školní jídelně (ČR)

Vietnamec vs. Rom: Kulturní pozadí školního (ne)úspěchu

Požadavky na esej:

Každý odevzdaný text musí obsahovat tři klíčové části:

1. Vyvážený seznam literatury a pramenů - cca 10 položek (odborné knihy či studie, novinové články, webové zdroje atd.).
2. Přehledné shrnutí zvoleného tématu a klíčových pojmů a problémů.
3. Návrh vlastního řešení - stěžejní část celé eseje; měla by se opírat o konkrétní příklady z praxe a odpovídat religionistickému (neustrannému/vědeckému) přístupu k náboženství.

Esej musí splňovat nároky na odbornou publikaci, zejména obsahovat korektní poznámkový aparát.

Esej je hodnocena přednášejícími. Je-li ohodnocena jako nevyhovující, vrací se studentovi s konkrétními výhradami a požadavky k přepracování.

Poznámkový aparát aneb jak citovat:

- Besnier, J.-M. *Histoire de la philosophie moderne*. Paris: Grasset, 1993.
- Nový, L. Masaryk jako „filozof krize, kritiky a smyslu“. In *Václavkova Olomouc 1967*. Ostrava: Profil, 1970, s. 26–32.
- Pavlincová, H. Lístek do kroniky česko-polských filozofických vztahů. *SPFFBU*, B 48, 2001, s. 135–161.
- Nová, H. Elektronické informační zdroje v knihovnách České republiky. *Informace na dlani 2001* [CD-ROM]. Praha: Albertina Icome Praha, 2001 [cit. 24. října 2001].
- Holzbachová, I. *Ernst Mach a vědecké poznání* [online]. 2001 [cit. 22. září 2003]. Dostupné z:
<<http://www.phil.muni.cz/fil/sbornik/2001/02holzbachova.html>>.

Četba

William E. Paden, *Bádání o posvátnu. Náboženství ve spektru interpretací*, Brno 2002.

David Václavík, *Sociologie nových náboženských hnutí*, Brno - Praha 2007.

Náboženství a střetávání zájmů

Náboženství se nás často osobně týká → o náboženství se těžko hovoří nestranně

Náboženství utváří realitu – náboženství produkuje fatální konflikt

Náboženství se odvolává racionálně neuchopitelného → náboženství je předmětem kritiky (problematický vztah náboženství a vědy)

Náboženství využívá racionální apologii

Komplikace navíc

Každý „ví“, co je náboženství

„Náboženství“ není jedno

Náboženská apologie – teologický přístup

Náboženská kritika náboženství – teologický přístup

Filosofická kritika náboženství

Scientistická kritika náboženství

Vědecké zkoumání náboženství

Rozmanité diskursy o náboženství a náboženské

diskursy užívají rozmanité pojmy „náboženství“ a

sledují rozmanité cíle

Náboženství ve spektru interpretací...

...setkávání s náboženstvím →
čtení mezi řádky.

Otázky k četbě

Jak byste charakterizovali jednotlivé texty? Jedná se texty teologické/náboženské nebo religionistické? Svou odpověď zdůvodněte.

Pokuste se vystihnout cíle, které si jednotliví autoři kladou. Čeho chtějí svými texty dosáhnout?

Jakou argumentaci autoři používají, aby zdůvodnili svá stanoviska?

Z jakých předpokladů autoři vychází?

Jak byste na základě svého rozboru předložených textů charakterizovali rozdíl mezi angažovaným (náboženským/nábožensko-kritickým) a neangažovaným, religionistickým přístupem k náboženství?

Náboženství ve spektru vědeckých interpretací

Co je náboženství?

Má nějakou podstatu?

Vztah člověka k tomu, co pro něj má roli boha. (Jan Heller)

Sjednocený systém věr a praktik vztahujících se k posvátným věcem, tj. věcem majícím zvláštní postavení, a věcem zakázaným, přičemž tento systém věr a praktik sjednocuje ty, kteří jej dodržují, do jediného společenství. (Émil Durkheim)

Co je náboženství?

Má nějakou jasnou funkci?

system věr a praktik, pomocí nichž skupina lidí bojuje s [...] konečnými problémy lidské existence. Je výrazem jejich odmítnutí kapitulovat před smrtí, poddat se frustracím, dovolit nepřátelství rozbít jejich lidské společenství. Být religiózní, viděno z hlediska jedince, implikuje dvě věci: za prvé, víru v to, že zlo, bolest, zmatek a nespravedlnost jsou základní fakty existence; a za druhé, soubor praktik a s nimi spojených posvěcených věr, které vyjadřují přesvědčení, že člověk může být těchto skutečností navždy uchráněn. (Milton Yinger)

Co je náboženství?

Jak utváří lidské jednání, myšlení a komunikaci?

1) Systém symbolů, které 2) v lidech ustavují silné, pronikavé a dlouhotrvající nálady a motivace tím, že 3) formulují pojmy obecného řádu bytí a 4) obdařují tyto pojmy takovým nádechem skutečnosti, že 5) se tyto nálady a motivace zdají jedinečně realistické. (Clifford Geertz)

Jak poznat náboženství?

Nábožensky vykládané skutečnosti

Nábožensky vykládané zkušenosti

Nábožensky vykládané normy

skutečnost náboženství jako základ pořádku a orientace

Náboženství jako systém?

Čeho?

Nauky? (religio jako doktrína)

Rituálu? (religio jako traditio)

Symbolů?

Sociální organizace a její legitimizace?

Posvátné a profánní

Mircea Eliade a radikální přelom:

posvátné místo x posvátný čas

Émil Durkheim a zbožštění společnosti:

posvátné jako zakázané

Posvátné a problém sociální stratifikace a legitimizace řádu – bohové jako další společenské bytosti

Náboženství a moderní společnost

Zánik?

Vznik?

Proměna?

Věda nebo mnoho věd?

Religionistické přístupy k náboženstvím:

Dějiny náboženství

Komparace náboženství

Kontexty náboženství aneb kdo všechno se zabývá náboženstvím

Religionistika – věda o náboženstvích

Jak je to s lidským původem náboženství?

Jak je to s náboženstvím jako antropologickou konstantou?

Věda jako rádce věřícího a nevěřícího?

Věda jako mediátor mezikulturního porozumění?

Religionistika jako antropologická a sociální věda

Nic víc...

....a nic méně!

